

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

Хмельницький фаховий коледж

Циклова комісія з фізичної культури і спорту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Хмельницького фахового
коледжу Університету „Україна”

Ольга ПОЛЬОВИК

09 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1.2 Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Соціальна робота

(назва освітньої програми)

освітнього рівня фаховий молодший бакалавр

(назва освітнього рівня)

галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення ;

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 110 Соціальна робота та консультування

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Хмельницький фаховий коледж

(назва навчально-виховного підрозділу)

Вид дисципліни: обов'язкова

Обсяг, кредитів: 90/3

Форма підсумкового контролю: залік

Хмельницький 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист»

Здобувачів освіти за галуззю знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення спеціальністю ІІО Соціальна робота та консультивання

„28” серпня 2025 року – 35 с.

Розробники:

Кравчук Людмила Степанівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, спеціалістка вищої категорії, викладачка циклової комісії з фізичної культури і спорту Хмельницького фахового коледжу

Викладачі:

Кравчук Людмила Степанівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, спеціалістка вищої категорії, викладачка циклової комісії з фізичної культури і спорту Хмельницького фахового коледжу

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з фізичної культури і спорту

Протокол від „28” серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії
з фізичної культури і спорту

(підпис)

Володимир ПУЧА
(прізвище та ініціали)

„28” серпня 2025 року

Робочу програму погоджено з керівником робочої групи з розробки та розвитку
ОПП «Соціальна робота» (2025 р.)
(назва освітньої програми)

„28” серпня 2025 року

Керівник робочої групи
з розробки та розвитку
ОПП «Соціальна робота»

Олена КОРАБЛЬОВА

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

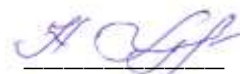
Навчальний рік	20__/20__	20__/20__	20__/20__	20__/20__
Дата засідання циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <https://vo.uu.edu.ua/> за адресою:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28380>
(вказати адресу)

Робочу програму навчальної дисципліни перевірено

„01” вересня 2025 року

Завідувач відділу освітньої діяльності
Хмельницького фахового
коледжу Університету «Україна»

(підпис)

Наталія ЛУЦКЕВИЧ
(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 3	Галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	Вид дисципліни обов'язкова (загальноуніверситетська, обов'язкова чи за вибором здобувача освіти)	
	Спеціальність П10 Соціальна робота та консультування	Цикл підготовки Загальний (загальний чи професійний)	
Модулів – 1	Спеціалізація немає	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
Загальний обсяг годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи – 4	Освітній ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		16 год.	4 год.
Практичні, семінарські			
14 год.		4 год.	
Лабораторні			
–		–	
Самостійна робота			
60 год.		82 год.	
Індивідуальні завдання: –			
Вид семестрового контролю: залік			
Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 33,3% для заочної форми здобуття освіти – 8,9%			

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить:

1-2 курси навчання ОС «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: набуття здобувача освіти компетентностей, знань і умінь, необхідних практичних навичок для здійснення успішної професійної діяльності за спеціальністю на основі принципів забезпечення ефективного управління охороною праці та способів оздоровлення умов праці з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці, з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у здобувачів освіти здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності та досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду.

Завдання:

– набуття здобувача освіти знань, умінь і здатностей (компетентностей) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності;

– опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийняттого ризику;

– засвоєння здобувача освіти новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- правові та організаційні основи охорони праці;
- основи Державного управління охороною праці, державного нагляду і громадського контролю за охороною праці;
- виробничий травматизм та професійні захворювання;
- основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії;
- основи виробничої безпеки;
- природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки;
- техногенні небезпеки та їхні наслідки;
- соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.
- соціальні та психологічні фактори ризику;
- поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації;
- основи цивільного захисту;
- надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки;
- захист населення та територій від надзвичайних ситуацій

вміти:

- застосовувати норми законодавства та організаційні механізми охорони праці у професійній діяльності, орієнтуватися в системі державного управління, нагляду та громадського контролю у сфері охорони праці.
- аналізувати причини виробничого травматизму та професійних захворювань, оцінювати ризики та пропонувати профілактичні заходи.
- використовувати основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії та виробничої безпеки для створення безпечних і здорових умов праці.
- визначати та оцінювати природні загрози, прогнозувати характер їх прояву та можливі наслідки для людей, тварин, рослин і об'єктів економіки.
- ідентифікувати техногенні небезпеки, аналізувати їх причини та наслідки, планувати заходи щодо мінімізації шкоди.
- розпізнавати соціально-політичні небезпеки, оцінювати соціальні та психологічні фактори ризику, прогнозувати поведінкові реакції населення в умовах надзвичайної ситуації.
- діяти в умовах надзвичайних ситуацій різного характеру (природного, техногенного, соціально-політичного, військового), застосовуючи основи цивільного захисту та заходи безпеки.

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 5	ЗК 8	ЗК 9
ОК.1.2.	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми”

	ПН 3	ПН 18
ОК.1.2.	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці

Поняття та значення охорони праці в системі забезпечення безпеки життєдіяльності. Нормативно-правові основи охорони праці в Україні. Основні принципи державної політики у сфері охорони праці. Система управління охороною праці на державному рівні. Повноваження органів державного управління охороною праці. Державний нагляд і контроль за дотриманням законодавства з охорони праці. Роль громадського контролю у сфері охорони праці. Права та обов'язки роботодавців і працівників у галузі охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Значення охорони праці для забезпечення здоров'я та безпеки працівників.

Тема 2. Виробничий травматизм та професійні захворювання

Поняття та сутність виробничого травматизму. Класифікація виробничих травм. Причини та чинники виробничого травматизму. Поняття та характеристика професійних захворювань. Класифікація та основні види професійних захворювань. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків і професійних захворювань. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань. Роль роботодавця та працівника у попередженні травматизму і захворювань

Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки

Фізіологія праці як наукова основа охорони праці. Гігієна праці та її значення у збереженні здоров'я працівників. Виробнича санітарія як система профілактичних заходів. Основи виробничої безпеки. Профілактика професійних ризиків та збереження здоров'я працівників.

Тема 4. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

Поняття природних загроз та їх загальна характеристика. Основні види природних загроз. Вплив природних загроз на життя і здоров'я людини. Наслідки природних загроз для тваринного та рослинного світу. Вплив природних загроз на об'єкти економіки та інфраструктуру. Загальні заходи попередження та зменшення негативних наслідків природних загроз.

Змістовий модуль 2.

Безпека життєдіяльності та захист населення в надзвичайних ситуаціях

Тема 5. Техногенні небезпеки та їхні наслідки

Поняття техногенних небезпек. Радіаційні та хімічні небезпеки. Наслідки техногенних небезпек. Соціальні наслідки та вплив на громади. Заходи запобігання та мінімізації наслідків.

Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації

Поняття соціально-політичних небезпек. Класифікація соціально-політичних загроз. Конфлікти та заворушення. Терористичні акти. Масові протести та політична нестабільність. Вразливі групи населення. Психологічний стан населення під час загроз. Вплив інформаційного середовища. Соціальна кооперація та взаємодопомога. Адаптивні та деструктивні моделі поведінки. Психологічна підтримка та інформаційне забезпечення. Формування навичок безпечної поведінки.

Тема 7. Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки

Поняття цивільного захисту. Класифікація надзвичайних ситуацій. Природного характеру (повені, землетруси, бурі). Техногенного характеру (аварії, вибухи, хімічні викиди). Соціально-політичного характеру (конфлікти, заворушення, тероризм). Військового характеру (збройні конфлікти, обстріли). Попередження та мінімізація ризиків. Оповіщення та евакуація населення. Надання допомоги постраждалим і відновлення безпеки.

Тема 8. Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій

Поняття стійкості об'єктів господарювання та безпеки населення. Значення стійкості в умовах надзвичайних ситуацій. Основні загрози та ризики для об'єктів та територій. Методи підвищення стійкості об'єктів господарювання. Технічні та інженерні рішення. Організаційні заходи та планування безпеки. Розробка систем оповіщення та аварійного реагування. Захист населення та територій. Надання допомоги постраждалим.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні:
Основи навчання студентів (самоуправління навчанням)

Міжпредметні зв'язки: Фізична культура (Фізичне виховання. Основи здорового способу життя. Психологія стресу і стресостійкості особистості).

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
л		сем	пр	лаб	інд	л			сем	пр	лаб	інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1.															
Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист															
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	10	2	-	-	-	-	8	10	2	-	-	-	-	8	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 2. Виробничий травматизм та професійні захворювання	10	2	2	-	-	-	6	10	-	2	-	-	-	8	
Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки	10	2	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	-	10	
Тема 4. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	10	2	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	-	10	
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	
Разом за змістовим модулем 1	42	8	6	-	-	-	28	42	2	2	-	-	-	38	комп'ютерне тестування
Змістовий модуль 2. Безпека життєдіяльності та захист населення в надзвичайних ситуаціях															
Тема 5. Техногенні небезпеки та їхні наслідки	10	2	2	-	-	-	6	10	2	-	-	-	-	8	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та	10	2	2	-	-	-	6	10	-	2	-	-	-	8	

психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації															
Тема 7. Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки.	10	2	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	-	10	
Тема 8. Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій	10	2	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	-	10	
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	2	комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 2	42	8	8	-	-	-	26	42	2	2	-	-	-	38	
Усього годин	84	16	14	-	-	-	54	84	4	4	-	-	-	76	
ІНДЗ	6	-	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	-	6	ІНДЗ: реферат
Усього годин	90	16	14	-	-	-	60	90	4	4	-	-	-	82	

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни „Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист”

Разом: 90 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 60 год.

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Назва модуля	Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист				Безпека життєдіяльності та захист населення в надзвичайних ситуаціях			
Кількість балів за модуль	35 балів				40 балів			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Правові та організаційні основи охорони праці. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	Виробничий травматизм та професійні захворювання	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	Техногенні небезпеки та їхні наслідки	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації	Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки.	Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій
Теми семінарських занять	–	Виробничий травматизм та професійні захворювання	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	Техногенні небезпеки та їхні наслідки	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації	Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки.	Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій
Бали	–	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Самостійна робота	15 балів				15 балів			
Види поточного контролю	Модульний контроль 1 5 балів				Модульний контроль 2 5 балів			
ІНДЗ	25 балів							
у т.ч. додаткові курси за тематикою дисципліни (неформальна освіта)	25 балів							
Підсумковий контроль	Залік							

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виробничий травматизм та професійні захворювання	2
2	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки	2
3	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	2
4	Техногенні небезпеки та їхні наслідки	2
5	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації	2
6	Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки.	2
7	Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій	2
Разом		14

Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

4.3.2. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проєкт)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача освіти, результати якої

використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- конспект із теми (модуля) за заданим планом (5 балів);
- конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно (10 балів);
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (5 балів);
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (5 балів);
- повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття з теми, аналіз інформації, самостійні дослідження (5 балів);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (5 балів);
- проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни (5 балів за один, 25 – за всі);
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – 25 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Поняття та значення охорони праці в системі забезпечення безпеки життєдіяльності.
2. Нормативно-правові основи охорони праці в Україні.
3. Основні принципи державної політики у сфері охорони праці.
4. Система управління охороною праці на державному рівні.
5. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
6. Значення охорони праці для забезпечення здоров'я та безпеки працівників.
7. Поняття та сутність виробничого травматизму.

8. Класифікація виробничих травм. Причини та чинники виробничого травматизму.
9. Поняття та характеристика професійних захворювань.
10. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків і професійних захворювань.
11. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань.
12. Фізіологія праці як наукова основа охорони праці.
13. Гігієна праці та її значення у збереженні здоров'я працівників.
14. Виробнича санітарія як система профілактичних заходів. Профілактика професійних ризиків та збереження здоров'я працівників.
15. Поняття природних загроз та їх загальна характеристика.
16. Основні види природних загроз.
17. Вплив природних загроз на життя і здоров'я людини.
18. Наслідки природних загроз для тваринного та рослинного світу.
19. Загальні заходи попередження та зменшення негативних наслідків природних загроз.
20. Поняття техногенних небезпек.
21. Радіаційні та хімічні небезпеки.
22. Наслідки техногенних небезпек.
23. Соціальні наслідки та вплив на громади.
24. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.
25. Соціальні та психологічні фактори ризику.
26. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації
27. Основи цивільного захисту.
28. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки.
29. Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації.
30. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій

Додаткові курси в рамках ІНДЗ

<https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>

<https://ed-era.com/courses/>

<https://www.enableme.com.ua/ua/article/najkrasi-bezkostovni-onlajn-kursi-dla-ukrainciv-11573>

Критерії оцінювання ІНДЗ (дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану реферату	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній	6 балів

	послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	3 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	5 бали
Разом		25 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 25-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
20 – 25 та більше	відмінно	5	A	відмінно
15 – 19	добре	4	BC	добре
10 – 15	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 9	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.3. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист		
1	Правові та організаційні основи охорони праці. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	8
2	Виробничий травматизм та професійні захворювання	6
3	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки	6
4	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	6
Модульний контроль		2
Змістовий модуль 2.		
Безпека життєдіяльності та захист населення в надзвичайних ситуаціях		
5	Техногенні небезпеки та їхні наслідки	6

6	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації	6
7	Основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки	6
8	Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій	6
Модульний контроль		2
ІДНЗ		6
Разом		60

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист			
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці (8 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	15	I-II
Тема 2. Виробничий травматизм та професійні захворювання (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання		III
Тема 3. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Основи виробничої безпеки (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання		IV
Тема 4. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання		V
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год.)	Тестування	5	VI
<i>Всього: 28 год.</i>	<i>Всього: 20 балів</i>		
Змістовий модуль 2.			
Безпека життєдіяльності та захист населення в надзвичайних ситуаціях			
Тема 6. Техногенні небезпеки та їхні наслідки (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	15	VII
Тема 7. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання		VIII-IX
Тема 8. Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій (6 год.)	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання		X-XI
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год.)	Тестування	5	XII
<i>Всього: 26 год.</i>	<i>Всього: 20 балів</i>		
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 6 год.	Реферат	25	XIII-XV
<i>Разом: 60 год.</i>	<i>Разом: 65 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей здобувачів освіти та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

- пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

- лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

- проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення студентів, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага студентів зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.

- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист» застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає здобувачів освіти до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід студентів – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду здобувачів освіти – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3.Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4.Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліди).

5.Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6.Метод пізнавальних ігор:

-*ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

-*рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

-*інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

–Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

–Методика викладання навчальної дисципліни – вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для

таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чуять мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовлення.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна «Охорона праці, безпека життєдіяльності та цивільний захист» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 3 змістових модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	зараховано	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	не зараховано	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
1.1. Робота на семінарському і практичному занятті	5	3	15	4	20
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи	15	1	15	1	10
1.3. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
Разом			35		40
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 75					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 25 балів)					
2.1. Конспект із теми (модуля) за заданим планом					5
2.2. Конспект із теми (модуля) за планом, який здобувач освіти розробив самостійно					10
2.3. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки					5
2.4. Повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (без рекомендації викладача)					5
2.5. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе					5
2.6. Проходження додаткового(-их) курсу(-ів) (неформальна освіта) з тематики дисципліни					25
2.7. Дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу)					25
				Разом	25
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 25					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 100					

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття та значення охорони праці в системі забезпечення безпеки життєдіяльності.
2. Нормативно-правові основи охорони праці в Україні.
3. Основні принципи державної політики у сфері охорони праці.
4. Система управління охороною праці на державному рівні.
5. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
6. Значення охорони праці для забезпечення здоров'я та безпеки працівників.
7. Поняття та сутність виробничого травматизму.
8. Класифікація виробничих травм. Причини та чинники виробничого травматизму.
9. Поняття та характеристика професійних захворювань.
10. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків і професійних захворювань.
11. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань.
12. Фізіологія праці як наукова основа охорони праці.
13. Гігієна праці та її значення у збереженні здоров'я працівників.
14. Виробнича санітарія як система профілактичних заходів. Профілактика професійних ризиків та збереження здоров'я працівників.
15. Поняття природних загроз та їх загальна характеристика.
16. Основні види природних загроз.
17. Вплив природних загроз на життя і здоров'я людини.
18. Наслідки природних загроз для тваринного та рослинного світу.
19. Загальні заходи попередження та зменшення негативних наслідків природних загроз.
20. Поняття техногенних небезпек.
21. Радіаційні та хімічні небезпеки.
22. Наслідки техногенних небезпек.
23. Соціальні наслідки та вплив на громади.
24. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики.
25. Соціальні та психологічні фактори ризику.
26. Поведінкові реакції населення у надзвичайній ситуації
27. Основи цивільного захисту.
28. Надзвичайні ситуації (природного, техногенного, соціально-політичного і військового характеру) та їх наслідки.
29. Підвищення стійкості об'єктів господарювання в умовах надзвичайної ситуації.
30. Захист населення та територій від надзвичайних ситуацій

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти на заліку

Поточне тестування та самостійна робота										Сума	Залік*	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					ІНДЗ		
T1	T2	T3	T4	МК 1	T5	T6	T7	T8	МК 2		не більше 100	Не більше 30
6	8	8	8	5	8	9	9	9	5	25		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

*- залік складається у випадку, коли здобувач освіти не набрав необхідну кількість балів для автоматичного заліку, або ж хоче підвищити свій бал.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій
2. Методичні розробки до практичних занять.
3. Методичні розробки до виконання самостійної роботи студентів.
4. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
5. Ілюстративні матеріали.
6. Глосарій по дисципліні.
7. Тести до модульного контролю.
8. Питання до заліку.

8.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

1. Вебінар «Актуальні питання охорони праці, пожежної безпеки та ЦЗ для закладів освіти» URL : https://www.youtube.com/watch?v=MQWBzS_fDjo (дата звернення: 01.09.2025).

2. Законодавче підґрунтя для організації роботи з питань охорони праці, цивільного захисту. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=QmrGcaCgt38> (дата звернення: 01.09.2025).

3. Цивільний захист у закладах освіти: мобілізаційний план URL : <https://www.youtube.com/watch?v=SZNhUFBsm-k> (дата звернення: 01.09.2025).

4. План реагування на надзвичайні ситуації підприємства: що включити до змісту? URL : <https://www.youtube.com/watch?v=DTSX5iR3G9A> (дата звернення: 01.09.2025).

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;

- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із порушеннями слуху та опорно-рухового апарату.

- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;

- забезпечення осіб із порушеннями зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;

- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;

дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

8.2. Глосарій (термінологічний словник)

1. **Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи** – це роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист населення, уникнення руйнувань і матеріальних збитків, локалізацію зони впливу небезпечних чинників, ліквідацію чинників, що унеможливають проведення робіт або загрожують життю рятувальників.

2. **Безпека виробничого обладнання** – це здатність технічних систем зберігати безпечний стан при виконанні заданих функцій в умовах, регламентованих нормативною документацією.

3. **Безпека праці** – це стан виробничих умов, за яких, унеможливується вплив шкідливих або небезпечних виробничих чинників на організм людини.

4. **Вибух** – процес надзвичайно швидкого горіння, що супроводжується швидким наростанням тиску і має велику руйнівну здатність.

5. **Виробнича санітарія** – це система організаційних і технічних заходів, що запобігають дії шкідливих виробничих чинників на організм людини або зменшують цю дію.

6. **Виробниче середовище** – частина оточуючого людину зовнішнього середовища, що створене природно-кліматичними умовами і професійними чинниками, що впливають на організм в процесі трудової діяльності.

7. **Вогнестійкість** – це здатність будівельних конструкцій зберігати свої робочі функції і властивості під дією високих температур пожежі.

8. **Гігієнічний норматив** – науково обґрунтований і офіційно регламентований рівень шкідливого чинника, перевищення якого може призвести до захворювань або інших несприятливих наслідків для людини і оточуючого природного середовища.

9. **Гігієна праці** – це розділ профілактичної медицини, що вивчає вплив на організм людини трудового процесу і чинників виробничого середовища з метою наукового обґрунтування нормативів і інших засобів профілактики професійних захворювань і інших несприятливих наслідків діяння умов праці на працюючих.

10. **Горіння** – складний фізико-хімічний процес, що супроводжується виділенням теплоти і випромінюванням світла.

11. **Гранично допустима концентрація (ГДК, ГДУ)** – концентрація шкідливої речовини у повітрі робочої зони, діяння якої незалежно від наявності інших шкідливих чинників, що не перевищують нормативів при роботі встановленої тривалості, протягом всього трудового стажу не призведе до захворювання або іншого відхилення у стані здоров'я як самого працюючого так і його нащадків.

12. **Евакуація** – процес виведення населення і життєважливих ресурсів першої необхідності з території можливої загрози від катастрофи чи воєнного конфлікту.

13. **Засіб індивідуального захисту (ЗІЗ)** – пристрій, що забезпечує захист організму людини від небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

14. **Категорія робіт** – це розмежування робіт на основі загальних енергозатрат організму (Дж/с).

15. **Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації** – це проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації.

16. **Напруженість праці** – ступінь емоційного навантаження на організм при виконанні трудового процесу, що вимагає переважно інтенсивної роботи мозку при отриманні і переробці інформації.

17. **Небезпечний виробничий чинник** – чинник, що спроможний при недотриманні вимог техніки безпеки призвести до травматизму або іншого різкого погіршення, здоров'я, або смерті.

18. **Нещасний випадок** – дія небезпечного чинника на організм під час виконання працівником трудових обов'язків, унаслідок чого виникає травма.

19. **Оперативна група реагування** – це група, яка виїжджає на сигнал тривоги. В ідеалі, вона повинна складатися з трьох осіб: водія, охоронця та керівника групи. Але в деяких компаніях, як кажуть експерти, екіпажі укомплектовані не повністю — в них може бути лише дві особи.

20. **Охорона праці** – це система законодавчих актів і відповідних соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, що забезпечують безпеку людини, збереження її здоров'я і працездатності в процесі праці.

21. **Пожежа** – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розвивається в часі і просторі і є небезпечним для людей, матеріальних цінностей та навколишнього середовища.

22. **Пожежна безпека** – стан об'єкта, при якому виключається можливість пожежі, а у випадку її виникнення унеможливорюється дія на людей небезпечних чинників пожежі та забезпечується захист матеріальних цінностей.

23. **Пожежна безпека** – це розділ охорони праці, що вивчає теорію процесів горіння, основні поняття та визначення в цій сфері, розробляє систему попередження пожеж та заходи пожежного захисту.

24. **Пожежовибухонебезпечність речовин** – це сукупність властивостей, що характеризують їх здатність до виникнення й поширення горіння.

25. **Пожежна профілактика** – комплекс організаційних заходів та технічних засобів спрямованих на запобігання можливому виникненню пожежі чи зменшення її негативних наслідків.

26. **Професійні захворювання** – захворювання причиною якого є дія шкідливого чинника в умовах виробництва, підтверджена в установленому законом порядку.

27. **Професійне отруєння** – гостра або хронічна інтоксикація викликана дією шкідливого хімічного чинника в умовах виробництва.

28. **Раціональний режим праці і відпочинку** – співвідношення періодів роботи і відпочинку, за яких висока продуктивність праці поєднується з високою і стійкою працездатністю людини без ознак надмірної втоми, протягом можливого тривалого періоду.

29. **Робоча зона** – простір висотою до 2 м над рівнем підлоги або майданчика, на яких знаходяться місця постійного або тимчасового перебування працівників.

30. **Робоче місце** – місце постійного або тимчасового перебування працівників в процесі трудової діяльності.

31. **Робочий час** – це час встановлений законом, протягом якого відповідно до правил внутрішнього розпорядку або іншого, прийнятого на підприємстві порядку, працівник має виконувати доручену йому працю, або службові обов'язки.

32. **СДОР** – сильнодіюча отруйна речовина.

33. **Самозаймання** – це процес горіння, що виникає через тепло, яке утворюється в речовині в наслідок само ініційованих екзотермічних процесів.

34. **Система стандартів безпеки праці(ССБП)** – це комплекс взаємопов'язаних стандартів спрямованих на забезпечення безпеки, збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

35. **Травматизм (грец.trauma-рана)** – це порушення анатомічної цілісності організму або його функцій унаслідок раптової короткочасної дії будь-якого зовнішнього чинника (механічного, хімічного, термічного і ін.), у результаті чого настає тимчасова або постійна втрата працездатності.

36. **Техніка безпеки** – це система організаційних і технічних заходів і засобів, спрямованих на відвернення впливу на працюючих небезпечних виробничих чинників.

37. **Тяжкість праці** – інтегральне поняття, що виражає ступінь функціонального напруження організму при виконанні трудового процесу.

38. **Умови праці** – сукупність виробничих чинників, що формуються під впливом соціально-економічних процесів.

39. **Фізіологія праці** – це розділ гігієни праці, що вивчає зміну функціонального стану організму людини під впливом виробничої діяльності і розробляє фізіологічно обґрунтовані засоби організації трудового процесу, що сприяють попередженню втоми і підтримуванню високого рівня працездатності.

40. **Характер праці** – особливості трудового процесу (тяжкість, напруженість, монотонність і ін.), що здатні при відповідних умовах чинити несприятливу дію на здоров'я людини і її працездатність.

41. **Цивільний захист** - комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

42. **Цивільна оборона** — система заходів щодо захисту людей та матеріальних цінностей у разі військових дій, стихійних лих або техногенних катастроф, а також підготовка таких заходів і попередні навчання. Одночасно під цивільною обороною розглядають галузь науки, соціально-політичні проблеми, які викликають порушення придатних умов життя та діяльності людей на окремій території (акваторії) або об'єктів на ній (об'єктів на морі), внаслідок аварій, катастроф, небезпечного випадку, проживання на зазначеній території або об'єкті, загибелі людей чи до значних матеріальних збитків.

43. **Шкідлива речовина** – це та, яка при контакті з організмом людини у випадку порушення вимог безпеки і гігієни праці може викликати захворювання або відхилення у стані здоров'я як в процесі контакту з нею, так і у віддалені строки життя сучасного і наступного покоління, що визначаються сучасними засобами.

44. **Шкідливий чинник** – виробничий чинник, що здатний чинити негативний вплив на працездатність і стан здоров'я аж до виникнення професійного захворювання.

8.3 Рекомендована література

Основна:

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник/ за заг. ред. В.В. Сокурєнка. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с.
2. Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 280 с.
3. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / Є. П. Желібо, І. С. Сагайдак / Ун-т державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2020. 256 с.
4. Основи охорони праці : підручник / Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 264 с.

Допоміжна:

1. Адміністративно-правова діяльність у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки : навчально-методичний посібник / Чалий Д.О., Сукач Ю.Г., Сукач Р.Ю., Гаврись А.П. Львів: Видавництво «Растр-7», 2021. 213 с.
2. Кравчук Л. С. Долікарська допомога: навчальний посібник. Хмельницький : ХІСТ, 2024. 148 с.
3. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : практичний посібник / Сукач Ю. Г., Сукач Р. Ю., Ткачук Р. Л., Синельников О. Д. Львів : Видавництво «Растр-7», 2021. 260 с.
4. Техногенна безпека АЕС : Частина II. : навчальний посібник / Чалий Д. О., Тарнавський А. Б., Сукач Р. Ю., Веселівський Р. Б. Львів : Каменярь, 2020. 340 с.

5. Смирнитська М. Б., Тріщ Р. М. Охорона праці в галузі. Ресторанне господарство і торгівля : навч. посіб. Харків : Світ Книг, 2020. 362 с.

Статті викладача та здобувачів освіти

1. Дубовий О.Х., Кравчук Л.С. Керування стресовими ситуаціями та формування адаптаційних механізмів в рамках навчального процесу здобувачів вищої освіти першого року навчання у ЗВО. *Освіта і наука України в умовах війни та миру: суспільні виклики та перспективи розвитку* : зб. наук. праць XXV Всеукр. наук.-практ. конф., 25-26 березня 2025 року. Частина 1. Хуст: КІП, 2025. С. 56-58.

2. Кравчук Л. С. Викладання освітнього компонента «Безпека життя і діяльності» в умовах воєнного стану. *Наукові інновації та передові технології. Серія Педагогіка. №11(13), 2022. С. 218–230.*

3. Кравчук Л. С. Теоретичні засади вивчення дисципліни «Безпека життя і діяльності» в закладах освіти *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)*. 2023. 7 (13) 2023. С. 574–587.

Перелік періодичних видань

Назва видання	Засновник Дані про видання	Анотація	URL-адреса архіву номерів у PDF-форматі
Worksafe.UA. Безпека та здоров'я на роботі	Worksafe.UA	Медіа напрямок, експертність, навчальні послуги та прикладне видання для спеціалістів з безпеки праці	https://oppb.com.ua/product-category/vydannya-ta-poligrafiya/zhurnal-ohorona-pratsi-i-pozhezhna-bezpeka
Збірник наукових праць "Пожежна безпека"	Засновники: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД), Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту Запланована періодичність: 2 рази на рік. Фахова реєстрація (категорія «Б»)	Тематична спрямованість: оригінальні та оглядові праці в галузі технічних наук з напрямку "пожежна безпека".	https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/PB/navigationMenu/view/indexing
Збірник наукових праць «Наукові записки Львівського	Засновник: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД) Фахова реєстрація (категорія «Б»)	Програмні цілі: сприяння розвитку педагогічної і психологічної наук в Україні, системи професійної освіти України; поширення	https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/pp/navigationMenu/view/about

<p>державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія»</p>		<p>наукових праць педагогів і психологів України з проблем педагогіки, психології, психопедагогіки безпеки, екстремальної та кризової підготовки, виховання, управління в освіті, історії педагогіки та психології; популяризація сучасних педагогічних і психологічних знань, надання науково-методичної допомоги вченим, викладачам і студентам закладів вищої освіти, аспірантам і докторантам.</p>	
--	--	--	--

8.4. Інформаційні ресурси

1. Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” : вебсайт. URL : <https://uu.edu.ua>
2. Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна” : платформа інтернет-підтримки навчального процесу moodle. URL : <https://vo.uu.edu.ua/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL : <http://dnpb.gov.ua/ua/>
4. Електронна бібліотека Національної Академії педагогічних наук України. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/suak/corp.exe?&I21DBN=SLIR&P21DBN=SLIR&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=RES0000202
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (парламентська). URL : <http://nlu.org.ua/>
6. Нормативна база освітнього процесу у ЗВО та передвищої освіти. URL : www.rada.gov.ua
7. Хмельницький інститут соціальних технологій Університету „Україна” : вебсайт. URL : <https://hist.km.ua>

8.5. Сертифікаційні програми (електронні курси)

1. Життєстійкість молоді в умовах криз : *Prometheus* : вебсайт. URL : <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/resilience-crisis/>
2. Цивільний захист : *Профітех* – дистанційне навчання : вебсайт. URL : <https://education.profitex.kiev.ua/course/view.php?id=77>

8.6. Фахові періодичні видання України з дисципліни

1. Збірник наукових праць «Пожежна безпека»
2. Збірник наукових праць «Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія»

8.7. Універсальні та спеціалізовані інформаційні системи і програмні продукти для опанування дисципліни

Програмне забезпечення	Призначення	Умови використання (вільний доступ в Інтернеті, згідно договору, придбані ліцензії тощо)
MS Excel / Google Sheets	https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/excel https://www.google.com/sheets/about/	універсальні інструменти для ведення клієнтських баз даних, обліку послуг, формування звітів
Casebox / OpenCase	https://www.casebox.org/ https://open-cases.com.ua/	системи управління кейсами (Case Management), що дозволяють фіксувати звернення клієнтів і будувати план підтримки
MIC «Соціальна громада»	https://socgr.gov.ua/	національна інформаційна система для органів соцзахисту – автоматизує оформлення допомог, роботу з ВПО тощо
E-Therapy / SimplePractice / TherapyNotes	https://www.simplepractice.com/ https://www.therapynotes.com/ https://www.e-therapy.com/	професійні платформи для онлайн-психотерапії, збереження нотаток, планування зустрічей
Zoom / Google Meet / Microsoft Teams	https://zoom.us/ https://meet.google.com/ https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-teams/group-chat-software	платформи для проведення онлайн-консультацій, супервізій і тренінгів
Qualtrics / SurveyMonkey	https://www.qualtrics.com/ https://www.surveymonkey.com/	онлайн-інструменти для анкетування, соціологічних опитувань і моніторингу клієнтів

9. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету
Семінарське заняття	наочні та роздаткові матеріали, переносна дошка з відривними листами паперу	спеціалізований кабінет № 2
Модульний контроль	Доступ до мережі Інтернет	Платформа Moodle